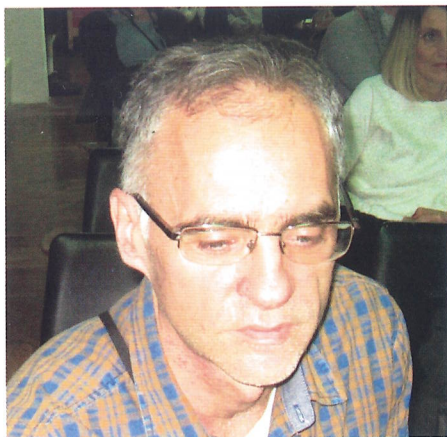




ДР ДЕЈАН МИЛИВОЈЕВИЋ, АРХИТЕКТА И ПРОФЕСОР АКАДЕМИЈЕ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА
ЗАПАДНА СРБИЈА

Ауторитет струке се девалвира

–Недопустиво да град од око 80. 000 становника нема искључиво стручно тело које се бави истраживачким и менаџерским визијама унапређења града. То тело би требало да представља градски архитекта или градски урбаниста. Функционално, визуелно и обликовно унапређење града траје деценијама и зато је потребно да такво тело буде стручно–истиче др Дејан Миливојевић, архитекта и професор Академије струковних студија Западна Србија

О Тргу партизана, урбаном простору и предлозима за будуће решавање проблема говорио је за прошли број „Вести“. У наставку разговора износи своје ставове о струци, визијама унапређења града, пројектима и раду са студентима. Колико се данас струка пита када је реч о изузетно значајним објектима у граду?

Моје је мишљење да се ауторитет струке девалвира, пре свега, јер струка нема јаке и независне институционалне оквире. Да подсетим, Ужице је имало институцију Урбанистичког завода града током периода 1964–1997. године. Град је тада био мањи, али је урбанизам постојао. Друго је питање о мањкавостима те институције. Чињеница, време таквих институција је скоро ишчезло, али је недопустиво да град од око 80. 000 становника нема искључиво стручно тело које се бави истраживачким и менаџерским визијама унапређења града. То тело би требало да



Прихватни објекат на локацији Видиковац, плато на Златиборском путу одакле ће кренути viseћи мост

представља градски архитекта или градски урбаниста. Чак сам мишљења, не заборавите да сам идеалиста, градског урбанисту и архитекту, као и угледне чланове тог стручног тела, требало би да предлаже Друштво архитеката, а да градоначелник прихвати или одбије предлог. У обзир би долазили стручно истакнути архитекти који су доказали своју приврженост идеалима струке. Наравно, мислим и на себе. Функционално, визуелно и обликовно унапређење града траје деценијама и зато је потребно да такво тело буде стручно, да један део тог колектива буде током целог радног века посвећен праћењу реализације усвојених стратегија. Потребно је град сређивати корак по корак, годинама и деценијама. При

свему, мислим и на развијање подземне инфраструктуре која је потпуно занемарена. Нама се у центру још увек изливају фекалије у реку. Решење за канализацију је било предложено још 1945.године. Посао урбанизма, мени се тако чини, свео се на чиновничке процедуре прво у оквирима „Дирекције за изградњу“ а сада, сведено на неколико особа, у оквиру „Ужице развој“. Било би идеално ако би та институција, о којој износим визију, имала истраживачки карактер. Врло је компликовано. На пример, послови на уређењу града, посебно грађење у заштићеним зонама, потпуно су уведени у процедуру коефицијената, као да се ствар одиграва на Пори или Коштици. Ако је Немањина улица под заштитом, ако се у оквирима те заштите дозвољава грађење, онда је питање пропорција нових волумена, њихове рашчлањености, њихових намена, важније од других параметара. Дакле, потребна је монографска архитектонско–урбанистичка студија снаге детаљног плана регулације за ту улицу а тим би се потезом обухватила и улица Војводе Демира до Слануше. Посао менаџера би био да тражи респектабилне инвеститоре, да план презентују као атрактивно улагање, да се дају студије економске одрживости...То су fine ствари, то је градско понашање. Град је сложен организам, Ужице није мали град већ варош дуге историје. Не састоји се урбанизам града искључиво од зграда стамбене или пословне намене, град треба посебно да се брине о јавним површинама и наменама. На пример, из нашег недељника сазнајем да се на скверу Слануша приступило изменама и допунама раније усвојеног регулационог плана и да ће на месту некадашње зграде Војне команде да се изгради нови пословно–стамбени центар. Знате, за измене и допуне је потребно, што се каже, дебело образложење, то се не може појединачно решавати ако желимо сређене прилике у граду. Друго, мислим да синтагма пословно–стамбени центар не постоји у теорији урбанизма. И опет је то питање конкурса или неке дебате. То изостаје. Шта ће бити лево и десно, шта са саобраћајем, шта са зеленилом...Затим, да ли становање неопходно мора да затрпава већ преко сваке мере изграђени центар града? Оно што би морало бити садржано у урбанистичким условима за нове, како сада крсте, стамбено–пословне центре, свакако су аркаде и колонаде, јер је

то најурбанији елемент једног динамичног живота у партеру града и његов финансијски најисплативији део.

Шта је општи утисак?

Нисам упознат, а интересује ме, да ли постоје конкретни пројекти за реализацију дисперзије становања у подручју града обухваћеном ГУП–ом. То би био врло развојни пројекат којим би се ангажовали и градитељи инфраструктура и пројектанти нових архитектонско–урбанистичких целина, на крају крајева и градски саобраћај, а инвеститорима би се омогућило да граде на припремљеним локацијама. Ужице гео–морфолошки може да се развија линеарно и да га чини збир котлина као и подручје Беле Земље. Мислим да је то потенцијал који је у извесној мери и уважен. Мој је општи утисак да Ужичани не могу да прихвате чињеницу колико је градско подручје постало велико и да је готово са изградњом искључиво у центру града. Центар града је потребно обогатити зеленилом и парковским површинама, проширити регулације појединих улица. Не мора на месту сваке прекоостале потлеуше да никне, парафразирам, пословно–стамбени центар. Приметна је и мода изградње хотелских капацитета док истовремено, три зграде саграђене на изванредним локацијама у ту намену не служе ничему. Посебно је жалосна судбина Прљевевићевог хотела „Палас“, као и Хотела „Турист“ који има изванредну позицију.

Град је, у овим транзиционим деценијама, преузео старање о кругу бивше касарне. Тај простор је био уређен као беспрекорно одржавана парковска површина, то је читав комплекс претежно зелених површина. Надам се да то неће постати пуко грађевинско земљиште без јасне профилације. То би морала остати заштићена зона, са рестриктивном изградњом реализованом кроз одређену типологију и кроз намене високог ранга. Сматрам да је идеја о образовно–културно центру у том комплексу и његовом окружењу добра, али да је превагнула тренутна логика капитализације земљишта. Знате, на месту Лидла ја видим неки јавни изложбени садржај, неки форум...нешто урбано, а самопослуге и молови могу, а и потребно је, да буду поред пута на излазима града.

Могу се похвалити поједина архитектонски квалитетна решења, али то није предмет Вашег питања. Лепо је што је обновљена

фасада стамбене зграде на раскршћу улица Обилићеве и Вуколе Дабиха, то даје наду, лепо је што је у унутрашњости тог блока предивна башта, Галерија Quatro, сматрам да су то праве одлике Ужица, те баште у Табани, Ловцу, на Ракијском пијаци, Уна, Трг, мали скверови на Слануши и Ракијском пијаци...у граду треба неговати то мало слободних површина, али не само кафанске баште, већ би требало уредити и дворишта између стамбених зграда, а то се не чини довољно. Недостају тротоари, дрвореди, бициклистичке стазе... Највреднији резултат уређења града је шеталиште и бициклистички пут трасом старе пруге до бање, то је веома корисно и лепо и види се да су тај рекреативни потез грађани одушевљено прихватили. Да се остало при одлуци изградње комплекса базена поред стадиона у Турици имали би фантастичну спортско рекреативно културно-историјску целину обзиром да се све одиграва у близини Старог града и да су ту велики зелени просторни ресурси. На то се надовезује и градска плажа која је бисер градског урбанизма, на жалост само до тениских терена. Мислим да паркирање уз саму обалу није најсрећније решење. Лепо је и у Великом парку. Успешне су и неке стамбене целине у Крчагову са довољно паркинга и зеленила, на пример архитекта Караџић је преко пута Темпа реализовао удобну и примерену стамбену заједницу, има тога још, више групација стамбених једнопородичних кућа испод парка Борићи у Шумадијској улици.... На жалост, Сарајевска, некада фина и отмена стамбена улица је потпуно унакажена овом бизнис архитектура/урбанизмом. У центру су још увек модерно решени блок Липа и блок Златибор, мислим на партер, односно проспект.

Вероватно да је ужички урбанизам радикално измењен изградњом петље поред Омладинске улице чиме је један вредан просторни градски ресурс, раније намењен за становање и рекреацију, третиран као део укрштања на ауто-стради, потом је „насађена“ и јавна гаража над речним шеталиштем. У ситуационом плану за солитере у Николе Пашића из 1972. године још увек је била развијана идеја тунела испод Доварја који би се везао на Ложионички мост који је онолико широк и био у ту сврху грађен. Трбало је, по плану, градити нову болницу на Пори. Од тих идеја се одустало што има последице на сређеност дела града око петље. Слично је и са проспектом од железничке станице до трга који је као извесност постојао у ситуационом плану Хотела „Златибор“ из 1975-1976.године и у пројекту железничке станице из 1983.године, из тог разлога горња тераса Трга испред железничке станице „хватала“ коту тог замишљеног

проспекта. Трбало је да након изласка из зграде станице буде омогућена саобраћајна веза мостом до трга испред хотела. Ја сам имао прилике да о тим заокретима истражујем, а неке информације сам сазнао од старијих ужичких архитеката. Навешћу латински цитат који илустриује метеж у ужичким плановима развоја: Ignorati quem partum petat, nullus suus ventusest. “Ко не зна у коју луку плови, њему ниједан ветар није повољан.”

У ком правцу по вашем мишљењу треба иницирати неке будуће активности?

За стручно поткован одговор на питање неопходне су обимне анализе. То је питање институционално, не могу да одговорим на тако сложено питање којим би се морали обухватити и стања инфраструктуре, екологије, планови у вези довршења саобраћајног решења ужичког случаја, финансијски планови комуна... То су политичка али нестранчка и врло егзактна питања о проблемима комуналне опремљености, о финансијама, о стратегијама, то су питања која улазе у планирање будућих деценија а не за кратак рок. То су пројекције, студије, цифре, статистички подаци....Ја сам учен да тако гледам на тај проблем. Могу се мењати извршиоци, али приоритети и стратегије не. По мени, успех политичке опције огледа се у успешном спровођењу стратегија Земаљског плана, који, надам се, да смо коначно усвојили. То је сврха планирања.

Шта бисте издвојили у раду са студентима?

У одговору на претходно питање изнео сам неке моје визије које темељим на реалности потреба. С обзиром на радно место професора, моје су визије идеалистичке јер је и наука таква, сасвим утопијска и апстрактна. С друге стране имам солидно искуство архитекте у пракси и трудим се да спојим те две крајности. Објавио сам 2019. године чланак у којем сам изнео начине на које је потребно сагледати проблем изградње и реконструкције града у односу на теме века: одрживост, екологија и енергетска ефикасност, затим, објавио сам, током ових деценија низ истраживања у области становања. Битно је било, за верификацију мојих педагошко-стручних референци, и учествовање на већем броју конкурса, то су прилике када сте слободни у креативности у границама програма. Као наставник у систему високог образовања напредак Ужица видим кроз едукацију ка савременим збивањима у свету, често сам путовао на светске конференције у окружењу и објавио сам и рад на једној од њих. На тим догађајима презентују се резултати занимљивих тимских истраживања, знате, ту има примера и из сиромашнијих земаља. Као што видите,



Цртежи града



мене у развоју града не интерсују скупочени објекти и апстрактне форме, интересује ме живот у граду и таква архитектура, она која је томе подређена. Мислим да је неопходно развијати везе са практичним последицама између управе града и образовног система јер је нама у образовању један од најважнијих резултата, које Министарство посебно цени, управо реализација наставника и студената на конкретним задацима у привреди. То све подразумева изузетне напоре и онако преоптерећених наставника, али сматрам да се у тим оквирима могу усмерити будуће активности струке архитектуре и урбанизма. Ја сам имао више позитивних искустава у сарадњи са студентима на практичним проблемима.

Чиме сте се још бавили у протеклој години?

Током периода затварања града услед ковид опасности, пролећа 2020.године вратио сам се у студентску клупу на часове сликања, овом приликом поклањам „Вестима“ слику града са мога прозора: целокупан град-колаж Ужица је ту видљив, од Немањине улице до Мандићевог блока Златибор који манифестује модерно Ужице, до гроздова насумично распоређених кровова индивидуалних кућа по Забучју. То је феномен урбаног и архитектуре који доживљава кроз сликање или цртеж. Увек сам сматрао, и у томе нисам усамљен, да је ликовна култура и образовање највитаљнији део архитектонске едукације битне и за праксу.

Драгица Цвијовић



- Bezbednost i zdravlje na radu
- Zaštita od požara
- Centar za edukaciju
- Ispitivanje opreme i instalacija
- Savetnik za hemikalije

- Uprevljanje otpadom
- Projektovanje
- Tahografi
- Savetnika za TOT
- Sistemi menadžmenta

